

# Yeni Sömürge Düzeni Egemenliğe Karşı Ekonomik Kuşatma

— oktay-guvener · 02 Mart 2025

Dünya sahnesinde sömürgecilik, tarih kitaplarında kalmış bir kavram gibi görünse de gerçekte farklı biçimlerde hâlâ varlığını sürdürüyor.

21. yüzyılın güç dengeleri artık doğrudan askeri işgaller yerine, ekonomik ve politik müdahaleler yoluyla şekilleniyor. Ülkeler, kendilerini savunmasız bırakan ekonomik zafiyetleri nedeniyle büyük güçlerin kontrolüne girerken, stratejik kaynakları ve yönetimleri üzerindeki hâkimiyetlerini de kaybediyor. Son yıllarda özellikle ABD'nin dış politika hamleleri, bu yeni sömürgecilik anlayışının en belirgin örneklerinden biri olarak dikkat çekiyor.

Şimdi bu işgalin adı; Tek Kurşun Sıkmadan Ele Geçirme Stratejisi. Geleneksel sömürgecilik, toprakların işgali ve halkların boyunduruk altına alınması ile şekillenirken, günümüzde bu anlayış yerini çok daha sofistike yöntemlere bırakmış durumda.

Ekonomik baskı, ticari yaptırımlar, finansal destek kisvesi altında borçlandırma ve hükümetleri manipüle etme gibi yollarla ülkeler adeta ele geçiriliyor. Bugün birçok devlet, askeri müdahaleye maruz kalmadan bağımsızlığını kaybediyor.

Ukrayna örneği, bu yeni düzenin en çarpıcı göstergelerinden biri. Ukrayna, nadir toprak elementleri bakımından dünyanın en zengin bölgelerinden biri olmasının yanı sıra, stratejik konumuyla da küresel güçlerin dikkatini çekiyor. Nadir toprak elementleri, günümüzün en kritik teknolojik cihazlarının üretiminde kullanılıyor; uzay sanayisinden savunma sistemlerine kadar pek çok alanda vazgeçilmez hammaddeler arasında yer alıyor. ABD'nin bu kaynaklara yönelik ilgisi, basit bir ticari rekabetin ötesine geçiyor.

Trump yönetimi, Ukrayna'ya yapılan askeri ve mali yardımların karşılığında, bu kaynakların %50'sini talep eden bir anlaşma önerdi. İlk olarak bu teklif, Ukrayna'da büyük tepkiyle karşılandı ve "sömürge anlaşması" olarak nitelendirildi. Ancak Ukrayna Devlet Başkanı kukla Zelenski, ülkesinin egemenliğini ve kaynaklarını koruma yerine bu anlaşmayı kabul etti. Sonucu belli olmayan bir anlaşma ülkenin zenginliklerinin ABD'ye akmasını sağlayacak. Bu gelişmelere Rusya başkanı Putin'de sert bir tepki verdi. Bu da gösteriyor ki ekonomik temelli olan bu çatışmalar artarak devam edecek.

Ekonomik işgalin yeni bir yüzü de artık yönetimleri kendi çıkarlarına göre belirleme. Günümüz dünyasında güçlü devletler, hedef aldıkları ülkelerin liderlerini doğrudan kendileri belirlemek istiyor. Artık işgal senaryoları sahada tanklarla değil, seçim stratejileri, medya manipülasyonu ve finansal destek mekanizmalarıyla şekilleniyor. Geçmişte olduğu gibi, ABD, kendi çıkarlarına hizmet etmeyen hükümetleri zayıflatma ve değiştirme politikasını sürdürüyor.

Önce desteklenen bir liderin, belirli ekonomik ve siyasi anlaşmalara imza atması sağlanıyor. Eğer istenen düzeyde bir uyum sağlanamazsa, aynı lider medya kampanyalarıyla, iç karışıklıklarla ya da siyasi darbelerle devriliyor. Böylece ülkelerin kaynakları, yerel yönetimler aracılığıyla dış güçlerin eline geçiyor. Bu yöntem, yalnızca Ukrayna'da değil, birçok başka ülkede de devreye sokulmuş durumda.

Dünya giderek artan bir şekilde yeni bir ekonomik savaşın içine sürükleniyor. ABD ve Avrupa Birliği, Çin'in "Kuşak ve Yol Girişimi" gibi projelerle küresel ekonomideki yükselişine karşı alternatif yollar arıyor. Çin, Afrika ve Asya'daki ülkelerle uzun vadeli altyapı ve enerji projeleri geliştirirken, Batı ise bu ülkeleri farklı ekonomik bağımlılıklarla kuşatma yoluna gidiyor. ABD'nin Ukrayna üzerinden yürüttüğü strateji de bu küresel oyunun bir parçası.

Özellikle stratejik öneme sahip yeraltı kaynaklarına sahip ülkeler, Batı'nın ve ABD'nin hedefinde. Savaşsız sömürgecilik olarak nitelendirilebilecek bu sistemde, ülkeler önce finansal yardımlarla borçlandırılıyor, ardından kritik sektörleri yabancı yatırımcıların eline bırakılıyor ve sonunda bağımsız karar alma yetileri ellerinden alınıyor.

Peki, bu yeni sömürge düzeninden kaçınmanın bir yolu var mı? Elbette var. Ancak bunun için ülkelerin kendi ekonomik sistemlerini güçlendirmesi, dış borçlara aşırı bağımlılıktan kurtulması ve stratejik kaynaklarını ulusal çıkarları doğrultusunda yönetmesi gerekiyor.

Bugün, dünya düzeni değişirken, bağımsızlık artık sadece toprak bütünlüğüyle ölçülüyor. Ekonomik özgürlük, en az siyasi bağımsızlık kadar önemli bir hale geldi. Bu yeni dünya düzeninde hayatta kalmanın anahtarı, ekonomik bilinç ve stratejik planlamadan geçiyor.